

- and communicative culture]. In Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina»: Vol. 5. (pp. 195-200). Khmelnytskyi: Vyd-vo KhIST.
12. Khorunzha, L. A. (2009). *Formuvannia intelektualnoi mobilnosti starshoklasnykiv u navchalnomu protsesi zahalnoosvitnoi shkoly* [Formation of intellectual mobility of senior schoolchildren in the educational process of a comprehensive school] (Dissertation Abstract, Kharkiv).

УДК 378.178:004(045)

І. Б. Тимофєєва, м. Київ

РЕАЛІЗАЦІЯ АВТОРСЬКОЇ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДНЗ

У статті представлено результати застосування авторської методики формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів ДНЗ. Структуру розробленої методики подано у вигляді багаторівневої моделі, що передбачає застосування електронного навчально-методичного комплексу для студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Здійснено аналіз інтерактивних методів навчання. Здобуті дані підтверджують ефективність розробленої авторської методики.

Ключові слова: методика формування, інформаційно-комунікаційна компетентність, майбутні вихователі.

У зв'язку із запровадженням компетентнісної парадигми в системі освіти вищі навчальні заклади мають організувати навчальний та виховний процеси виключно на основі національно прийнятих трьох рамок кваліфікацій: FQ-EHEA, EQF-LLL [1] і Національної рамки кваліфікацій. Ключовими поняттями останньої є «компетентність», «кваліфікація» і «результати навчання» [1, с. 24].

Інформаційно-комунікаційна компетентність (ІКК) майбутніх вихователів ДНЗ є важливим чинником для розвитку і виховання національно свідомої особистості. Проблема формування такої компетентності не може бути розв'язана без належної організації підготовки майбутніх компетентних фахівців. Не стала винятком і педагогічна освіта стосовно дошкілья.

Об'єктом нашого дослідження є формування інформаційно-комунікаційної компетентності у майбутніх вихователів

ДНЗ, яке ґрунтується на теоретико-методичних засадах професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Проблемне поле досліджень щодо підготовки майбутніх педагогів до використання в навчальному процесі інформаційно-комунікаційних технологій представлено у роботах Н. Апатової, В. Бикова, Б. Гершунського, Т. Демиденко, М. Жалдака, Т. Коваль, М. Левшина, Н. Морзе, О. Спіріна, Н. Тализіної та інших.

В окрему групу ми виділяємо науковців, які працювали щодо питання розвитку професійно-педагогічної компетентності: Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, О. Савченко та інші [3], адже інформаційно-комунікаційна компетентність є однією зі складових професійно-педагогічної компетентності майбутніх вихователів ДНЗ.

Сучасні підходи до здійснення професійної підготовки майбутніх дошкільних педагогів висвітлюються в дослідженнях О. Абдуліної, Г. Беленької, І. Богданової, А. Богуш, О. Брежневої, Н. Гавриш, Н. Грами, З. Курлянд, Т. Поніманської, О. Рейпольської, Р. Хмелюк та інших.

Проблема формування інформаційно-комунікаційної компетентності розв'язується здебільшого в контексті професійної підготовки майбутніх вчителів природничо-математичних дисциплін (Н. Баловсяк, Н. Морзе, С. Раков, Ю. Триус). Водночас й майбутні вихователі ДНЗ є носіями інформаційної культури, які безпосередньо здатні створювати нові інформаційні продукти та творчо їх використовувати у професійній діяльності.

Аналіз наукових джерел, психолого-педагогічних, науково-методичних публікацій, свідчить про те, що ця проблема актуальна, проте недостатньо розроблена методика формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів ДНЗ.

Метою статті є опис реалізації авторської методики формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів ДНЗ під час викладання навчальної дисципліни «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті».

Специфіку компетентнісного підходу до навчання відображають базові стандарти компетентності й особливості формування компетентностей під час викладання дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу для студентів

спеціальності «Дошкільна освіта» (зокрема, «Нові інформаційні технології», «Комп'ютерні системи та технології», «Технічні засоби навчання» та «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті»).

Як було зауважено вище, ситуація в системі освіти України сьогодні така, що технологій навчання й виховання дошкільників з формування в них комп'ютерної грамотності майже немає. У вихователя сьогодні є право вибирати підхід, метод, прийоми для реалізації навчальних і виховних цілей. З'явилися вітчизняні і закордонні навчальні посібники, нові теле-, відео-, комп'ютерні засоби навчання. Після широкого використання цих нових навчальних можливостей педагоги усе більше переконаються в безперспективності безсистемного їх упровадження у систему освіти.

Важливість формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів ДНЗ пов'язана з інформаційно-комунікаційною природою навчального процесу. Інформаційно-комунікаційна компетентність має надпредметний, загальнонауковий характер, а також охоплює набір практичних знань, вмінь для розв'язку «життєвих задач» [3].

У час інтенсивної інформатизації та комп'ютеризації тільки високопрофесійний, творчий, мобільний і позитивний вихователь ДНЗ може залишатися незамінним джерелом інформації для дітей. Тільки вихователю, який має авторитет, вихованці довіряють, діляться з ним проблемами, дослухаються до порад, прагнуть наслідувати. У педагогічному спілкуванні обмін інформацією не є домінуючим. Більшу цінність становить обмін почуттями, переживаннями, позитивною енергетикою. Важливу роль при цьому відіграє готовність майбутнього вихователя ДНЗ організувати, згуртувати дітей, налаштувати на співпрацю і взаєморозуміння, стимулювати їх особистісну самореалізацію. Тобто, вихователь ініціює, організовує і керує роботою дітей з інформаційно-комп'ютерним середовищем. Це вимагає від нього усвідомлення особистої відповідальності за формування інформаційної грамотності у дітей дошкільного віку: вихователь має вміти прогнозувати вплив інформаційних комунікацій на особистість, передбачати кілька варіантів професійної поведінки, бути зорієнтованим на реакцію учасників спілкування. Усе це є свідченням високої культури професійної поведінки, відповідного рівня ІКК майбутнього вихователя ДНЗ.

Сучасні вимоги до педагогічної діяльності та підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти полягають не лише в тому, щоб студенти отримали систему теоретичних знань, практичних умінь, але й мали навички саморозвитку особистості. Самостійність у використанні світової інформації є визначальним чинником вітчизняної вищої освіти. Студент має навчитися володіти прийомами самостійного пошуку, збору, опрацювання, аналізу та синтезу інформації, активізувати навчально-пізнавальну діяльність, аргументовано захищати власні погляди, правильно застосовувати інформацію, здобути вміння і навички інформаційного самозабезпечення з навчальної, пізнавальної, самостійної та науково-дослідної діяльності. Усе це потребує перегляду методичної системи навчання майбутніх фахівців у педагогічних ВНЗ.

На підставі конкретизації знань, умінь і навичок, яких поетапно набуває майбутній педагог у процесі навчання, в межах нашого дослідження, було визначено комплекс інформаційно-комп'ютерних дисциплін навчального плану напряму підготовки «Педагогічна освіта» спеціальності «Дошкільна освіта». У Маріупольському державному університеті забезпечується формування ІКК майбутніх вихователів ДНЗ такими навчальними дисциплінами з циклу інформаційно-комп'ютерної підготовки: «Нові інформаційні технології», «Технічні засоби навчання», «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті» та дисципліною за вибором на початковому етапі (I курс навчання) «Комп'ютерні системи та технології».

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології зумовили потребу вироблення нових підходів до розгляду питань про зміст і особливості формування ІКК у сучасних умовах підготовки компетентних фахівців. Такі підходи мають не лише на теоретичному рівні, що декларативно, а й на практиці забезпечити застосування інформаційних технологій як визначального фактору формування ІК-компетентності.

Протягом останніх років відбуваються значні зміни у вищій освіті. Спостерігається тенденція пошуку нових підходів до виховання та навчання, запровадження інновацій у діяльності навчальних закладів. Саме тому одним із способів формування ІКК майбутніх вихователів ДНЗ у Маріупольському державному університеті стало створення гуртка та проведення круглого столу «Інформатизація та комп'ютеризація суспільства» для студентів ОКР «Магістр» напряму підготовки «Педагогічна освіта».

Така робота спрямована на формування ІК компетентності студентів спеціальності «Дошкільна освіта» у процесі опанування сучасних програм, які не увійшли в навчальні дисципліни інформаційно-комп'ютерного циклу. Програма підготовки у гуртку розроблена з урахуванням вимог основних державних нормативних документів і містить необхідний обсяг знань, вмінь і навичок, що розвивають у студентів ОКР «Бакалавр» та «Магістр» системне мислення, вміння бачити зв'язок ІКТ із педагогічною діяльністю та забезпечують їх професійну готовність до впровадження сучасних ІКТ.

Основний рівень підготовки у гуртку передбачає розширення і поглиблення теоретичних знань та необхідних професійних вмінь і навичок, розвиток стійких інтересів до педагогічної діяльності та задовольняє потреби здібних, обдарованих і талановитих студентів у творчій активності, що, насамперед, має на меті удосконалення і розвиток набутих навичок та майстерності педагогічної діяльності.

Навчаючись у гуртку «WEBSITE BUILDING DESIGN – віртуози веб-програмування» за розробленою програмою, студенти педагогічних спеціальностей поглиблюють свої знання з математики, інформатики, здобудуть та засвоять навички роботи з комп'ютерними програмами, їх різновидами, оволодіють спеціальними вміннями застосовувати сучасну техніку на практиці. Під час організації навчально-виховного процесу застосовуються як традиційні технології навчання та виховання, так й елементи інноваційних технологій (проектної, створення ситуації успіху, колективної творчої діяльності та інші).

Актуальність і практична значущість роботи гуртка для студентів педагогічних спеціальностей полягає у створенні, впровадженні та розвитку комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища як засобу ефективної взаємодії учасників освітнього процесу; сприяє формуванню ІК компетентності та позитивній мотивації студентів до пізнавальної діяльності, потреби в самопізнанні, самореалізації та самовдосконаленні у професійній діяльності. Важливо відзначити, що майбутні педагоги зможуть успішно застосовувати інформаційно-комунікаційні технології як в освітній, так і в управлінській, методичній роботі практичного психолога, вихователя-логопеда та ін.

Відповідно до класифікації гуртка, нами було визначено мету і перспективи його діяльності, освітню концепцію,

чисельний склад учасників, створено та затверджено програму, спрогнозовано результат.

Метою програми є формування ІК компетентності майбутніх фахівців завдяки опануванню засобів ІКТ.

Основні завдання полягають у формуванні ІК компетентності майбутнього вихователя ДНЗ за такою градацією:

1. Елементарна, яка означає засвоєння початкових технічних і технологічних знань (пакет Microsoft Office, графічні та векторні редактори); ознайомлення зі світом технічних засобів та принципами їх роботи, основами програмування.
2. Базова – Творча, яка полягає у набутті досвіду власної винахідницької, дослідницької та експериментальної діяльності, передбачає розвиток конструкторських здібностей, творчої ініціативи, самореалізацію та сприяє вихованню інформаційної культури, а також якостей емоційно-вольової сфери майбутнього педагога: працелюбства, наполегливості, відповідальності.

Підсумковою роботою гуртка за рік стали організація і проведення студентського круглого столу «Інформатизація та комп'ютеризація суспільства» у 2014/15 та 2015/16 навчальних роках. Матеріали заходу опубліковано окремим збірником тез студентських доповідей.

Сучасний освітній процес навчання майбутнього вихователя ДНЗ повинен вирізнятися яскраво вираженою професійною спрямованістю, необхідністю оперувати великими і різноманітними інформаційними масивами в різних сферах людського знання, орієнтацією на технічну оснащеність навколишнього світу. Інформаційно-комунікаційна підготовка майбутніх вихователів покликана сформувати базові вміння для життя в інформаційному суспільстві.

З цією метою розроблено й успішно впроваджено веб-ресурс «СІКТ в дошкільній освіті», який дозволяє регламентувати процес інформатизації освіти, дає студентам можливість обмінятися думками, методичними розробками у блозі, викласти свої нароби, підписатися до користувачів, серед яких є вихователі-методисти, завідувачі ДНЗ, логопеди та інші. Також означений веб-ресурс спрямований на підвищення інформаційної культури всіх учасників освітнього процесу.

Цей проект забезпечує доступ до якісних інформаційних ресурсів, створює умови для формування ІК компетентності всього студентського співтовариства. Разом із тим при

організації роботи веб-ресурсу слід зважати на його специфічні принципи, зокрема:

- добровільність у виборі студентами тих чи інших форм і конкретного змісту позааудиторної роботи з урахуванням особистих інтересів;
- опора на самостійність, індивідуальність та ініціативу студентів у створенні різних форумів і чатів;
- інформаційно-комунікаційна спрямованість та творчий характер різних навчально-дослідницьких проєктів.

Група авторів [4] у монографії визначили, що завдяки створенню й розвитку інформаційного освітнього середовища, компонентами якого є віртуальні представництва кожного навчального і культурного закладу, можна значно підвищити ефективність освітнього процесу в Україні, й особливо – у сільських навчальних закладах, віддалених реально, а не віртуально від великих культурних, історичних та освітніх центрів [4, с. 58].

Структура навчального процесу підготовки майбутніх вихователів ДНЗ за використання інтерактивного освітнього середовища складається з таких обов'язкових елементів:

- 1) навчально-методичний комплекс дисципліни (інформаційне наповнення процесу навчання);
- 2) електронна бібліотека навчальної дисципліни – електронні підручники, посібники, власні проєкти, інтернет-ресурси (умови індивідуального навчання);
- 3) інформаційні банки дисципліни, що постійно оновлюються (електронні підручники і посібники, демонстрації, тестові й інші завдання, зразки виконаних проєктів);
- 4) творчі проєкти різних типів;
- 5) студентські науково-практичні конференції, публічний захист творчих проєктів і представлення результатів своєї діяльності в мережі Інтернет.

Електронний навчально-методичний комплекс (ЕНМК) дисципліни «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті» містить такі компоненти: електронний підручник, що охоплює теоретичний матеріал, глосарій; плани лекційних і практичних занять; конспекти-презентації лекцій; навчальні завдання для самостійної роботи і вимоги до них; питання та завдання до підсумкової атестації; електронні банки тестів; додаткові електронні навчальні матеріали (підручники, посібники, журнали мережі Інтернет тощо) (рис.).

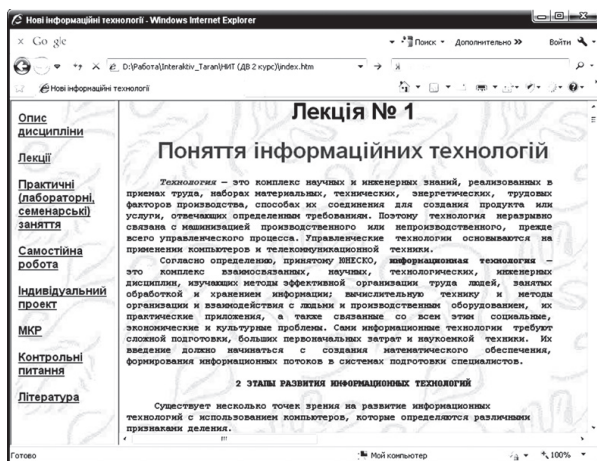
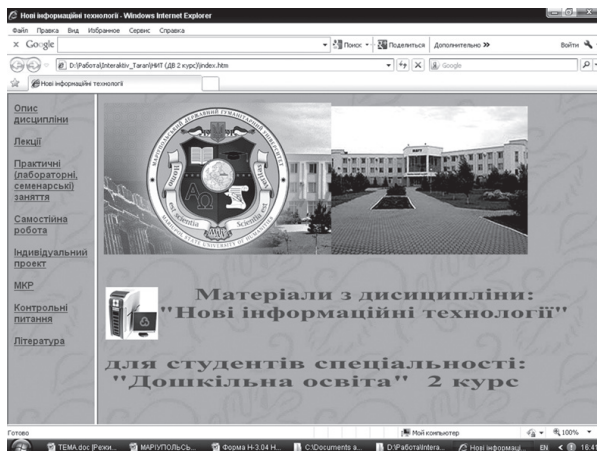

Рис. Електронний навчально-методичний комплекс з дисципліни «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті»

Матеріал в ЕНМК викладається «переривчасто», тобто студент може знайти потрібну лекцію, а не переглядати весь курс навчання. Кожний розділ підручника завершується гіперпосиланням на сторінку з контрольними запитаннями. Інформаційне наповнення ЕНМК представлено за допомогою схем, таблиць, рисунків; визначення виділяються за різним ступенем вагомості.

Особливого значення застосування ЕНМК «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті» набуває саме для студентів педагогічних спеціальностей, адже одним із головних завдань цієї дисципліни є формування ІКК у навчальному процесі; комплекс буде цікавим викладачам, студентам педагогічних університетів.

Провідною ідеєю наукового дослідження було те, що дослідно-експериментальна робота має завершуватися вирішенням суперечності між зростанням професійних інтересів і потреб майбутніх вихователів ДНЗ в оволодінні інформаційно-комунікаційною компетентністю та недосконалістю науково-методичного забезпечення цього процесу.

Подолання цієї суперечності забезпечувалось реалізацією психолого-педагогічних умов розвитку ІК компетентності, сукупністю відповідних методів, форм, засобів навчання під час вивчення дисциплін інформаційно-комунікаційного циклу студентами спеціальності «Дошкільна освіта» (інтернет-технології, аудіовізуальні засоби наочності, мультимедійні системи, гурток, електронний навчально-методичний комплекс).

Таким чином, досліджуючи проблему інформаційно-комунікаційної підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта», можна стверджувати, що сучасна інформаційно-комунікаційна підготовка майбутнього фахівця покликана забезпечити підвищення якості підготовки компетентних спеціалістів. І, як наслідок, стає нагальною потребою формування ІК компетентності, передбачаючи широке застосування авторської методики формування ІК компетентності майбутніх вихователів ДНЗ на основі викладання дисципліни «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті» із застосуванням інтерактивних методів навчання, розробленого ЕНМК та залученням студентів до роботи у гуртку «WEBSITE BUILDING DESIGN – віртуози веб-програмування», проведенням студентського круглого столу «Інформатизація та комп'ютеризація суспільства».

На нашу думку, впровадження інформаційних технологій у професійну діяльність студентів спеціальності «Дошкільна освіта» відповідає новітнім вимогам до сучасного фахівця і, безумовно, сприяє формуванню професіонала нового рівня, який буде конкурентоспроможним у сучасному освітньому просторі; також це дасть змогу популяризувати професію.

Перспективи подальшого дослідження з підвищення інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів вбачаємо у підготовці методичних посібників для вихователів ДНЗ щодо освітньої лінії «Комп'ютерна грамотність».

Література

1. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>
2. Гавриш Н. Модернізація освіти – прогрес, а не імітація руху / Н. Гавриш, К. Крутій // Дошкільне виховання. – 2015. – № 7. – С. 6–10.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. (Бібліотека з освітньої політики) : монографія / [Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін.] ; за заг. ред. О. В. Овчарук. – Київ : К.І.С., 2004. – 112 с.
4. Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ : монографія / Р. С. Гуревич, Г. Б. Гордійчук, Л. Л. Коношевський та ін. ; за ред. проф. Р. С. Гуревича. – Вінниця : ФОП Рогольська І.О., 2011. – 348 с.
5. European Qualifications Framework for Lifelong Learning [Electronic resource]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/education/policies/educ/eqf/index_en.html. – Date of circulation: 4.06.2016.

И. Б. Тимофеева

Реализация авторской методики формирования информационно-коммуникационной компетентности будущих воспитателей ДОУ

Институт проблем воспитания Национальной академии педагогических наук Украины (9 ул. Берлинского, Киев, Украина)

В статье рассмотрены результаты применения авторской методики формирования информационно-коммуникационной компетентности будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений. Структура разработанной методики представлена в виде многоуровневой модели, предусматривающей использование электронного учебно-методического комплекса для студентов специальности «Дошкольное образование». Проанализированы

интерактивные методы обучения. Полученные данные подтверждают эффективность разработанной авторской методики.

Ключевые слова: методика формирования, информационно-коммуникационная компетентность, будущие воспитатели.

I. B. Tymofeieva

Implementation of the Author's Methods of Formation of Future Educators' Information and Communication Competency

Institute of Problems on Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (9 Berlynskooho Str., Kyiv, Ukraine)

The paper presents the results of introduction of the author's methods of formation of information-communication competence of future preschool educators. A multilevel model envisaging the use of electronic educational complex for the students of speciality «Preschool Education» represents the structure of these methods.

Interactive methods of teaching, including club work (the club «WEBSITE BUILDING DESIGN – virtuosi of web-programming») are considered. The data presented confirm the effectiveness of the developed method.

Keywords: methods of training, information and communication competence, future educators, preschool education.

References

1. European Qualifications Framework for Lifelong Learning (2016, June 6). Retrieved from http://ec.europa.eu/education/policies/educ/eqf/index_en.html.
2. Havrysh, N., & Krutii, K. (2015). *Modernizatsiia osvity – prohres, a ne imitatsiia rukhu* [Modernization of education – progress, but no imitation of movement]. *Doshkilne Vychovannia*, 7, 6–10.
3. Ovcharuk, O. V. (Ed.). (2004). *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukraïnski perspektyvy* [Competence approach in modern education: World experience and Ukrainian prospects]. Kyiv: K.I.S.
4. Hurevych, R. S. (2011). *Osvitnie seredovyshche dlia pidhotovky maibutnikh pedahohiv zasobamy IKT* [Educational environment for preparation of future teachers by the means of ICT]. Vinnytsia: FOP Rohalska I. O.
5. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2011). *Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii* [On approval of the National Qualifications Framework] (Regulation No. 1341, November 23). Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.